

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מסכת שבת: מן ההלכה הקדומה לעריכת המשנה - 7262

תאריך עדכון אחרון 09-08-2017

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: תלמוד והלכה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר יאיר פורסטנברג

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: yair.furstenberg@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: ב' 11:00-12:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יבחן את ההיבטים השונים של יצירת המשנה והתפתחות ההלכה בתקופה התנאית באמצעות עיון צמוד ביחידות מרכזיות במסכת שבת. נכיר מקרוב את כלי הניתוח הטקסטואליים ונזהה את מקורות המשנה ומגמותיה, תוך השוואה למקורות בית שני העוסקים בעיצוב חלופי של הלכות שבת

מטרות הקורס:

1. פיתוח יכולת עצמאית לקריאה ביקורתית של הספרות התנאית ובפרט המשנה 2. הרחבת ההיכרות עם גישות מחקריות לנוסח, עריכה והתהוות המשנה 3. זיהוי תהליכים הנוגעים לתולדות ההלכה על יסוד כלי ניתוח טקסטואליים. 4. היכרות עם גישות שונות לשבת ביהדות העת העתיקה

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. להעריך את נוסחי המשנה ולקבוע את משקלם הפרשני.
2. לזהות תופעות טקסטואליות מגוונות במשנה:
[א] להצביע על מקורות המשנה.
[ב] לזהות תופעות של עריכה במסכת תוך השוואה למקבילות
[ג] לשחזר התפתחות נוסחים.
3. להבחין בין הלכה קדומה ומאוחרת, ולהציע הסבר לתהליכים אלו
4. לתאר את הבדלי המגמות בין ההלכה התנאית לבין שיטות הלכתיות אחרות.

דרישות נוכחות (%) :

85

שיטת ההוראה בקורס: קריאה במקורות ובמחקר ודיון בכיתה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מבנה המסכת
- 1.1 עקרונות סידור: נושאים, חכמים, טרמינולוגיה וסגנון
- 2.1 משניות מפתח עריכתיים
2. מבחר דוגמאות לבעיות נוסח במשנה שבת
3. משנה קדומה
- 1.3 משנת בית הלל ובית שמאי (פרק א)
- 2.3 המעשה במשנה
4. מן המקרא דרך בית שני למשנה

1.4. הוצאה מרשות לרשות
2.4. טלטול (פרק 'כל הכלים')

5. אבות מלאכה
1.5 שיעורים במשנה

6. קובץ 'מנין ל' (פרק ט) ועריכת המשנה

7. פרק 'כל כתבי': יחסי משנה ותוספתא

חומר חובה לקריאה:

פירושים למסכת:

ח' אלבק, ששה סדרי משנה: סדר מועד, תל אביב תשי"ג
א' גולדברג, פירוש למשנה שבת: נוסח כ"י קאופמן ודפוס ראשון, ירושלים תשל"ו
ז' ספראי, משנת ארץ ישראל: מסכת שבת, ירושלים תשס"ט
ש' ליברמן, תוספתא כפשוטה, מועד, ירושלים-ניו יורק תשכ"ב

מחקרים נבחרים:

י"נ אפשטיין, מבואות לספרות התנאים, עמ' 276-281
י"ד גילת, פרקים בהשתלשלות ההלכה, רמת גן תשנ"ב
נ' זהר, 'אמר ר' עקיבה: עיון לדוגמא בשילובו של קובץ "זר" בעריכת המשנה', תרביץ ע (תשס"א),
עמ' 353-366
ו' נעם, "בית שמאי וההלכה הכיתתית", מדעי היהדות 41 (תשס"ב), עמ' 45-67
ו' נעם וא' קימרון, 'קובץ דיני שבת מקומראן ותרומתו לחקר ההלכה הקדומה', תרביץ עד (תשס"ה),
עמ' 511-546
ש"י פרידמן, 'תוספתא עתיקתא: ליחס מקבילות המשנה והתוספתא [א] - כל כתבי הקודש (שבת טז,
א)', תרביץ סב (תשנ"ג), 313-338.
י' שיפמן, הלכה הליכה ומשיחיות בכת מדבר יהודה, ירושלים תשנ"ג, עמ' 90-135
י' קרצ'מר רזיאל, 'מבנה מסכת שבת: הררים התלויים בשערה', משלב מא, עמ' 7-35
י' קרצ'מר רזיאל, 'טלטול כלים בשבת: בין מוקצה להוצאה', איגוד: מבחר מאמרים במדעי היהדות א
(תשס"ח), עמ' 315-327

B. Cohen, *Mishnah and Tosefra: A Comparative Study*, Shabbat, New York 1935
M. Simon Shoshan, *Stories of the Law: Narrative Discourse and the Construction of Authority in the Mishnah*, Oxford 2012

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 0 %
השתתפות 20 %
הגשת עבודה 60 %
הגשת תרגילים 20 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: